

Alb. 2-3

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. lipca 1905 do końca sierpnia 1906.

Wysoki Sejmie!

Komisyja zbadawszy poszczególne działy sprawozdania, czyni następujące spostrzeżenia i wnioski:

W sprawach terytoryalnych.

C. k. Ministerstwo sprawiedliwości zachowuje się wciąż opornie w ustanawianiu nowych sądów kollegialnych i powiatowych w kraju naszym, z oczywistą ujmą należytego wymiaru sprawiedliwości.

Jakkolwiek już reskryptami c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 14. listopada 1896 i 12. stycznia 1897 i z dnia 8. maja 1901 uznano kreowanie sądów obwodowych w Bochni, Czortkowie, Jarosławiu i Żółkwi, tudzież sądów powiatowych w Rudniku, Bołszowcach, Jabłonowie, Jagielnicy, Krasnej, Podkamieniu, Strzeliskach nowych, Uścierykach i Zawałowie jako niezbędne, a faktycznie koniecznym jest utworzenie jeszcze dalszych sądów obwodowych w Nowym Targu i Mielcu, tudzież powiatowych w Baranowie, Majdanie, Jezierzanach i w wielu innych miejscowościach, ograniczył się c. k. Rząd w ciągu owych dziesięciu lat zaledwie na ustanowienie dwu sądów powiatowych w Bołszowcach i Jabłonowie.

Wobec tak oczywistego lekceważenia interesu kraju powinna się Reprezentacya kraju naszego we Wiedniu zająć gorąco tą sprawą a Komisyja wnosi na ponowienie corocznie powtarzanej rezolucyi o najrychlejsze otwarcie tych sądów.

W czasie obrad sejmowych wniesioną została petycyja gminy m. Żółkwi o poparcie kreowania sądu obwodowego w Żółkwi, tudzież petycyja gminy Sokala o kreowanie sądu obwodowego w Sokalu zamiast w Żółkwi i gminy w Rawie ruskiej o kreowanie sądu obwodowego w tem miasteczku, zamiast w Żółkwi. Powyższe petycye załatwia się wezwaniem c. k. Rządu, aby zbadał stosunki miast Sokala i Rawy ruskiej, o ile nadają się do założenia w jednym z nich sądu obwodowego, poczem będzie można zdecydować, czy interes ludności rzezonnych okolic przemawiać będzie więcej za założeniem sądu obwodowego w jednym z tych miast, zamiast w Żółkwi.

Wskutek petyciji miasteczek Kozłowa i Magierowa o założenie w nich sądów powiatowych wzywa się c. k. Rząd, aby zbadał, czyli zachodzi potrzeba utworzenia nowych sądów powiatowych w tych miejscowościach.

W ostatnim czasie mnożą się petycye różnych miasteczek o kreowanie w nich Starostw, wskutek czego prezydyum c. k. Namiestnictwa reskryptem z dnia 9. marca 1906 l. 16.712 uznało, iż przeszło trzecia część z pierwotnych 74 powiatów politycznych istniejących od czasu rozporządzenia ministerjalnego

z 23. stycznia 1867 dz. u. p. Nr. 17. jest zbyt rozległą, wskutek czego Starostwa te nie tylko są zbyt przeciążone agendami, lecz odległość mieszkańców od tego urzędu pociąga wiele niedogodności, kosztów i trudności w urzędowaniu.

Jeśli się zważy, iż mamy w kraju obecnie jeszcze 26 powiatów politycznych o ludności przynoszącej w każdej z nich 100.000 mieszkańców i iż między niemi niektóre mają bardzo ożywiony handel i przemysł, czem przysparzają administracji państwowej wielką ilość czynności, przeto należy dążyć do pozyskania od c. k. Rządu rychłego podziału wielu obecnych powiatów politycznych.

Komisya wnosi zatem na uchwalenie stosownej rezolucyi do c. k. Rządu.

Żandarmerya.

Komisya przyjmuje do wiadomości wszystkie zarządzenia Wydziału krajowego dotyczące administracji gmachu c. k. Żandarmeryi.

Preliminarz c. k. Żandarmeryi na kwaterunkowe w roku 1907 podniesionym został w stosunku do roku ubiegłego o kwotę 41.682 kor., a to z powodu znacznego powiększenia stanu Żandarmeryi.

Obowiązek dostarczania kwater dla c. k. żandarmeryi staje się zatem dla kraju coraz uciążliwszym i należy ponowić żądanie, aby państwo wzięło na siebie ten obowiązek, a kraj przyczyniał się do tych kosztów tylko pewną stosunkową kwotą pieniężną. Żądanie takie jest słuszne, jeśli się zważy, że c. k. żandarmerya jest instytucją państwową, a zwłaszcza w Galicyi załatwia w przeważnej mierze zadanie ogólnie państwowe, mając do strzeżenia rozległy północny pas graniczny.

Przy sposobności zabezpieczenia bielizny i pościeli dla powiększonego stanu żandarmeryi kosztem 14.987 kor. wystąpił na jaw lekceważący sposób traktowania spraw naszych przemysłowych przez władze centralne.

Skoro kraj tak znaczne ponosi ofiary na utrzymanie żandarmeryi, toć słuszne może stawiać żądania, aby choć część tych wydatków została użyta w kraju na zakupno przedmiotów w krajowych zakładach przemysłowych. Od szeregu lat domaga się tego Sejm w odpowiednich rezolucyach.

Wedle sprawozdania Wydziału krajowego departamentu VI. za czas od 1. listopada 1901 do 30. października 1902 zaślaniała się tutejsza komenda krajowa żandarmeryi, że nie może robić zakupna wszystkich przedmiotów potrzebnych w kraju, bo do roku 1904 związana jest kontraktami, z fabrykami pozakrajowymi zawartymi.

Zdawałoby się, że od roku 1905 począwszy nastąpi zmiana dla kraju pożądana.

Tymczasem znaczniejsze dostawy na rok 1906 zostały zamówione przez tutejszą komendę krajową żandarmeryi również u firm zagranicznych, a na wezwanie Wydziału krajowego o cofnięcie powyższych zamówień i uwzględnienie firm krajowych, otrzymano odpowiedź, że zmiana tego układu obecnie jest niemożliwą, gdyż zawarto układ na czas dalszy aż po koniec roku 1909. Wobec tego należy ponownie uchwalić rezolucję, domagającą się, aby c. k. Rząd przy zakupowaniu pościeli i odzieży dla c. k. żandarmeryi uwzględniał wyłącznie przemysł krajowy.

Zarazem uważa Komisya za wskazane, aby Wydział krajowy czuwał w przyszłości, aby komenda krajowa żandarmeryi kontraktów swych z firmami zagranicznymi w sposób dotychczasowy nadal nie przedłużała i aby w tym celu odniósł się w stosownej chwili, możliwie już z końcem roku 1903 lub w początku roku 1909 do ministerium obrony krajowej o wydanie stosownego zarządzenia.

Należy następnie zaznaczyć, że dotychczas nie została zdecydowaną ostatecznie sprawa co do ryczałtów zaliczanych przez kraj na potrzeby posterunkowe.

Wedle sprawozdania Wydziału krajowego z czynności departamentu VI. za czas od 1. listopada 1902 do 30. czerwca 1904 zaoszczędziła żandarmerya z owych ryczałtów około 100.000 K, a Komisya prawnicza, załatwiająca owe sprawozdanie, wyraziła życzenie, aby Wydział krajowy czuwał nad sposobem użycia tego funduszu i odnośny stosunek prawny ustalił.

Wedle sprawozdania Wydziału krajowego za czas od 1. stycznia 1904 do 30. czerwca 1905 wprowadził Rząd w roku 1904 nowy sposób obrachunków między funduszem krajowym a kwaterunkowym żandarmeryi, wedle którego fundusz kwa-

terunkowy składa rachunki z otrzymanego z funduszu krajowego ryczałtu i ewentualną nadwyżkę dochodu przyjmuje w zamknięciu rachunku jako pozostałość kasową i takową funduszowi krajowemu zwraca.

W myśl powyższego zarządzenia należało się spodziewać, że nagromadzone oszczędności w sumie 100.000 K zostaną zwrócone funduszowi krajowemu, a tym czasem Rząd fundusz ten zatrzymał we własnej administracji, takowy ufruktyfikował i odsetki z tego kapitału wciąga w dochód do preliminarza funduszu kwartalnego.

Sprawozdanie Wydziału krajowego nie wspomina o tem, dlaczego kwestya dotycząca rzeczzonego kapitału 100.000 K zdecydowaną nie została, Komisya uważa zatem za rzecz pożądaną, aby Wydział krajowy sprawę własności i ewentualnego zwrotu funduszu 100.000 K ostatecznie uporządkował.

Wreszcie niepodobna pominąć, że mimo tylokrotnie objawianego życzenia kraju, w urzędowaniu c. k. żandarmeryi w Galicyi język polski dotychczas wprowadzonym nie został. Stan dotychczasowy w wysokim stopniu utrudnia pożyteczną działalność tej instytucyi, pomijając już inne względy natury politycznej i narodowej i dlatego należy wnieść ponownie rezolucyę do Rządu.

Fundusz propinacyjny miast.

Fundusz propinacyjny wzrasta prawidłowo. Należy podnieść z uznaniem, że Wydział krajowy czuwa nad ściąganiem zaległości opłat propinacyjnych od szynkarzy, a ponieważ mimo to starostwa dopuścili do zaległości prawdopodobnie nieściągalnych, przeto zmuszonym zapewne będzie Wydział krajowy w przyszłości odwoływać się do interesowanego c. k. Prezydium Namiestnictwa, aby stratom tym zapobiegać.

Sprawy szupasowe.

Sprawy szupasowe załatwiano odpowiednio. Pożądanem jest, aby Wydział krajowy czuwał nad rychłym uporządkowaniem stosunku szupaństwa z władzami węgierskimi, a w szczególności spowodował, aby wyjednano w drodze właściwej odpowiednie wykonywanie statutu szupasowego węgierskiego z 14. lutego 1885 roku L. 9.389/1885 przez władze węgierskie.

Sprawy wojskowe.

Na cały szereg uchwał sejmowych powziętych w r. 1905, zakomunikowanych c. k. Rządowi nie otrzymał Wydział krajowy jeszcze żadnej odpowiedzi. We wszystkich tych sprawach, objętych sprawozdaniem Wydziału krajowego wskazanem jest, aby Wydział krajowy domagał się przyspieszenia załatwienia, ile że sprawy te dotyczą przeważnie żywotnych interesów kraju.

Sprawy pocztowe.

Dotychczas nie doczekała się załatwienia uchwała sejmowa z dnia 5. maja 1900, wzywająca Rząd, aby zniżył opłaty za telegramy do Rosyi wysyłane. Ponieważ wysoka taryfa stanowi zapórę w utrzymywaniu normalnych stosunków międzynarodowych, a w sprawie tej kraj nasz jest głównie i poważnie interesowanym, przeto należy konsekwentnie popierać to żądanie, a tem samem ponowić rzeczoną uchwałę sejmową.

Sprawy dotyczące podatków i należytości.

Wadliwość w wykonywaniu ustaw i przepisów podatkowych i należytościowych przez władze skarbowe i wszechstronne na to zażalania, petycje i wnioski sejmowe spowodowały, że sprawy te zajmowały Sejm na dwu posiedzeniach rocznych i znalazły wyraz w uchwale sejmowej z dnia 4. listopada 1904 wzywającej Rząd,

aby wadliwości te uchylił. Jakkolwiek dla samego uspokojenia opinii w kraju należało się spodziewać rychłego zadosyćuczynienia, nie otrzymał Wydział krajowy dotychczas nawet żadnej odpowiedzi. Jest nader pożądanem, aby Wydział krajowy domagał się u c. k. Rządu niezwłocznie załatwienia wspomnianej rezolucyi i zdał sprawę z wyniku swych zabiegów na najbliższej sesyi.

Sprawy dotyczące krajowego funduszu sierocego jakoteż krajowej osady poprawczej dla małoletnich przestępców pomija się jako załatwione oddzielnymi sprawozdaniami.

Zapomogi i subwencye.

Z rubryk IV. i XIV. wydatków budżetu krajowego rozdzielał Wydział krajowy stosownie do uchwał Sejmu krajowego i do rozmiaru klęsk i potrzeb ludności.

Zaznaczyć wreszcie wypada, że Rząd nie dał również jeszcze odpowiedzi na rezolucyę sejmową z dnia 18. września 1903 wzywającą Rząd, aby w drodze konstytucyjnej zniósł rozporządzenie cesarskie z d. 20. marca 1854 Nr. 96 Dz. p. p. i wyjednał jak najrychlej ustawy karno-policyjne wymogom nowoczesnym odpowiednie, tudzież aby przeprowadził najrychlej ustawy normujące materyjalną prawnocywilną odpowiedzialność urzędników państwowych wszelkich kategorii za szkody wyrządzone swoim urzędowaniem, dalej na rezolucyę z dnia 31. października 1904 dotyczącą budowy gmachów rządowych dla sądów kraju naszego i z dnia 2. listopada 1904 dotyczącą powoływania do władz i trybunałów centralnych odpowiedniej ilości referentów z pomiędzy urzędników kraju naszego, na uchwały sejmowe z dnia 27. października 1904 żądające uwolnienia gmin od wydatków w gotówce ponoszonych przy współdziałaniu ich w sprawach wojskowych — również na uchwały sejmowe z dnia 11. listopada 1904 w sprawie emigracyjnej.

Rzeczą Wydziału krajowego będzie domagać się w stosownej drodze rychlejszego załatwienia rezolucyi Sejmu, który ma prawo domagać się od c. k. Rządu względniejszego traktowania swych uchwał.

Komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. lipca 1905 do końca sierpnia 1906.
2. Sejm ponawia uchwały swoje z dnia 2. lipca 1901, 19. października 1903, 27. października 1904 i z 14. listopada 1905 dotyczące otwarcia nowych sądów obwodowych i powiatowych i wzywa ponownie c. k. Rząd, aby
 - a) zarządził bezwzględne otwarcie sądu obwodowego w Czortkowie,
 - b) poczynił jak najspieszniej przygotowania do utworzenia sądów obwodowych w Białej, Bochni, Nowym Targu, Mielcu, Jarosławiu i Żółkwi, tudzież sądów powiatowych w Baranowie, Majdanie, Rudniku, Jagielnicy, Jezierzanach, Kraśnej, Podkamieniu, Strzeliskach nowych, Uścierykach i Zawałowie,
 - c) aby zbadał stosunki miast Sokala i Rawy ruskiej, o ile nadają się do założenia w jednym z nich sądu obwodowego;
 - d) aby zbadał, czyli zachodzi potrzeba utworzenia sądów powiatowych w miasteczkach Kozłowie i Magierowie.
3. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby jak najrychlej przystąpił do podziału wielu przeludnionych powiatów politycznych w kraju, tworząc nowe urzędy Starostw.
4. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby wniósł na zmianę dotychczasowej ustawy o kwaterunkach c. k. żandarmeryi w tym duchu, aby koszta tego kwaterunku ponoszone były przez Skarb państwa.
5. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby przy zakupnie przedmiotów dla żandarmeryi potrzebnych uwzględniał wyłącznie przemysł krajowy.
6. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby wprowadził język polski w urzędowaniu c. k. żandarmeryi w kraju.
7. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby przystąpił do obniżenia opłat za telegramy wysyłane do Rosyi i zrównał ją z należytością opłacaną za telegramy wysyłane do Niemiec.

Tym sposobem załatwia się petycye do Ls. 670, 1272 i 1385/1907.

Przewodniczący:
Wład. Czaykowski.

Sprawozdawca:
Schützel.